

Samppa Koskela

10.11.2023

Sosiaali- ja terveysvaliokunta
Eduskunta
TyV@eduskunta.fi

Kirjallinen asiantuntijalausunto StV 14.11.2023 klo 14.15

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi eräiden kansaneläkeindeksiin ja elinkustannusindeksiin sidottujen etuuksien ja rahamäärien indeksitarkistuksista vuosina 2024–2027 ja siihen liittyviksi laeiksi sekä lapsilisälain 7 §:n muuttamisesta, HE 75/2023 vp

Esityksessä ehdotetaan, että:

- Tiettyihin kansaneläke- ja elinkustannusindeksiin sidottuihin etuuksiin ja etuuslakien rahamääriin ei tehdä indeksitarkistusta vuosina 2024–2027
- Eläkkeensaajan asumistukeen ei tehdä tarkistuksia vuosina 2024–2027
- Lapsilisälakia muutetaan siten, että neljännen ja viidennen sekä sitä useamman lapsen lapsilisään ja lapsilisän yksinhuoltajakorotukseen tehdään tasokorotus. Myös alle kolmivuotiaasta lapsesta maksettavan lapsilisän määrää korotetaan

STTK vastustaa esitettyjä indeksijäädytyksiä. Indeksikorotusten jäädyttäminen vuosina 2024–2027 voi tarkoittaa jopa 10,2 prosentin heikennystä etuuksien reaaliiseen tasoon. STTK pitää hyvin huolestuttavana, että indeksijäädytysten takia etuudensaajia tulee ohjautumaan toimeentulotuen saajiksi. Toimeentulotuki on tarkoitettu viimesijaiseksi tueksi. Perustuslaissa taataan oikeus välttämättömään toimeentuloon. Perusturvan tulisi vähintään kattaa välttämättömät elinkustannukset ja myös estää tarpeen turvautua viimesijaiseen toimeentulotukeen.

Indeksijäädytykset kohdistuvat yhteiskunnan heikompiosaisiin ja aiheuttavat köyhyyden lisääntymistä. Pienituloisten inflaatio on nopeampaa kuin suurituloisten. Jäädytyksen vaikutukset kohdistuvat siten merkittävästi juuri pienituloisiin kotitalouksiin. Vaarana on, että entistä useampi perhe ja kotitalous ajautuu köyhyyteen.

Samppa Koskela

10.11.2023

Toimeentulo-ongelmat lisäävät syrjäytymistä ja eriarvoistumista sekä luovat esteitä työllistymiselle. Tämä tulee näkymään myös muun muassa sote-menojen kasvuna.

Indeksijäädytykset yhdessä muiden sosiaaliturvaan valmisteilla olevien muutosten kanssa tulevat lisäämään lapsiköyhyyttä ja lapsiperheköyhyyttä Suomessa ja asettavat useat perheet vaikeisiin toimeentulo-ongelmiin. Nämä säästötoimenpiteet ovat kasautumassa yhteiskunnan heikompiosaisten kannettavaksi. STTK huomauttaa, että Euroopan sosiaalisten oikeuksien komitea on todennut viimeksi helmikuussa 2023, että perusturvan taso on jo nyt liian matala Suomessa.

Esityksessä ehdotetaan myös korotuksia lapsilisiin. Nämä korotukset eivät riitä kompensoimaan indeksijäädytysten vaikutuksia etuuksia saaville perheille. Lapsilisien korotukset myös kohdentuvat heikosti. Korotusten vaikutukset ovat pieniä perusturvaetuuksia ja toimeentulotukea saaville perheille ja samaan aikaan kohdentuvat myös suurituloisille.

Esitys on valmisteltu hyvin kiireellisellä aikataululla. Tämä näkyy muun muassa puutteellisina vaikutusten arviointeina. Esityksessäkin todetaan, että vaikutuksia ei ole arvioitu ristikkäin muiden sosiaaliturvaan tehtävien muutosten kanssa. STTK pitää ongelmallisena sitä, että esityksen vaikutuksia ei ole arvioitu riittävän kattavasti.

Lisätietoja

Samppa Koskela
juristi, eläke- ja sosiaaliturva-asiat
samppa.koskela@sttk.fi